

НА КОНФЕРЕНЦІЇ ДОСЛІДНИКІВ НАРОДНОЇ КУЛЬТУРИ ПОДІЛЛЯ

Організація та проведення регіональних наукових конференцій нині не така вже й рідкість. Проте деякі з таких заходів мають значення міжнародного рівня. Зокрема, саме міжнародна науково-практична конференція відбулася 14–15 жовтня 2003 року у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського на тему “Народна культура Поділля в контексті національного виховання”.

Особливістю конференції було те, що її учасники (а це понад півтори сотні науковців, педагогів, майстрів народної творчості з України, Японії, Польщі, Росії) не лише висвітлювали проблеми дослідження усної та матеріальної традиційної культури Поділля, але й безпосередньо працювали зі студентською молоддю: як вчені-теоретики, так і майстри-практики. Успішно діяли виставка творів народного мистецтва, етнографічний ярмарок, майстер-класи з вишивки, лозоплетіння, витинанки, писанкарства, гончарства, виробів із бісеру тощо. Характерно, що конференція співпала з відзначенням 10-річного ювілею Народознавчого центру Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського (керівник Центру – доцент, кандидат історичних наук Лідія Семенівна Мельничук).

Під час пленарного засідання було відзначено велику роль народної традиційної культури у навчанні та вихованні, націотворчих та державотворчих процесах. Зокрема, у виступах висвітлено чимало яскравих сторінок з історії дослідження Поділля, внесок таких видатних діячів науки і культури, як З. Доленга-Ходаковський, К. Шейковський, А. Свидницький, А. Димінський, К. Широцький, Марко Вовчок та О. Маркович, С. Руданський, П. Чубинський, В. Антонович, М. Леонтович, Г. Танцюра, Н. Присяжнюк, М. Руденко, Р. Скалецький, М. Стельмах, В. Стус та ін.

Завідувач відділу фольклористики ІМФЕ НАН України М. Дмитренко виступив із доповіддю “Фольклор Поділля в дослідженнях українських вчених”. Науковець торкнувся актуальних проблем вивчення традиційної культури, зокрема усної творчості подолян, поінформував про підготовку фундаментальних академічних видань: “Історія української фольклористики” в двох томах, “Український фольклористичний енциклопедичний словник”, корпус “Український національний епос (думи)” у п’яти томах.

“Подільські колекції у фондах Російського етнографічного музею” – назва доповіді завідувачки відділу етнографії народів України, Білорусі та Молдови Російського етнографічного музею в Санкт-Петербурзі Ольги Карпової. Йшлося про велику етнографічну виставку у згаданому музеї та значну кількість експонатів із Вінниччини. Скажімо, помітно вирізняються подільські вироби з кераміки славетних братів Герасименків (с. Бубнівка Гайсинського району – відомий в Україні центр гончарства).

В інших доповідях на пленарному засіданні було розкрито різні теоретичні та практичні питання: Л. Мельничук (м. Вінниця) “Народна культура і формування майбутнього вчителя”, А. Сторожук (м. Бар Вінницької обл.) “Український фольклор у вищих навчальних закладах: проблеми, досвід, перспективи”, Хіросі Катаока (м. Осака, Японія) “Міф про страту батьків за матеріалами записів А. Свидницького та в японській народній творчості”.

Під час конференції плідно працювало п’ять секцій: “Духовна культура Поділля”, “Фольклорна спадщина Поділля”, “Господарство та матеріальна культура подолян”, “Традиційна культура Поділля як джерело національного виховання”, “Етнологія Поділля: сучасний стан дослідження проблем”.

У першій секції заслухано й обговорено доповіді, що стосуються світоглядних та релігійних уявлень предків подолян за даними обрядів, звичаїв, свят (Л. Зінченко, О. Безверхий, О. Ятищук, Н. Жмуд, О. Верещагіна, С. Ситник, Л. Пономарьова та ін.), трипільського орнаменту (Н. Іваниця), архаїчної символіки писанок (Т. Пірус, К. Пірус). Сучасному розвитку народного мистецтва та вишивці як одному з основних видів рукоділля присвятив свій виступ відомий художник, голова обласного осередку Національної спілки майстрів народного мистецтва, директор вінницького Меморіального музею-садиби М. Коцюбинського Ф. Панчук.

Порадувала та обставина, що в роботі секції “Фольклорна спадщина Поділля” взяли участь чимало молодих дослідників, зокрема аспіранти та студенти. Окрім виступів досвідчених

науковців М. Дмитренка, А. Сторожук (фактичних голів секції), В. Третяк (“Чумацька пісня в українському фольклорі Поділля”), ряд цікавих доповідей виголосили молоді вчені: Н. Горлата (м. Київ, Інститут філології КНУ ім. Тараса Шевченка) “Образ Данила Нечая в українському фольклорі”, вінничани Д. Цимбалюк “Кобзарство на Поділлі як явище етнокультури українців”, О. Козак “Легенди та перекази з с. Ординець Теофіпольського району на Хмельниччині”, О. Цимбал “Пісенна творчість с. Вахнівки Липовецького району на Вінниччині”, В. Найчик “Назви побутових предметів та хатнього начиння в с. Медвідка Вінницького району”, Т. Тисячна “Весільна обрядовість с. Гордіївки: минуле і сучасне”, Ю. Шахова “Весілля у м. Брацлаві на Вінниччині”, Н. Черняк “Обряд покривання молодої у весільних звичаях с. Слободища Іллінецького району на Вінниччині”. Характерною рисою виступів наукової молоді було вільне володіння досліджуваним матеріалом: записами пісень, переказів, описами певних звичаїв, обрядодій тощо.

Дослідники матеріальної культури Поділля зосередили увагу на традиційних ремеслах і промислах, народній архітектурі. Йшлося, зокрема, про гончарство (О. Строкач, А. Ткачук), килимарство, ткацтво та вишивку (В. Титаренко, М. Пилипак, О. Новак та ін.), ковальство (І. Фалатюк), особливості народної архітектури (С. Поляруш, Н. Мазуренко, О. Філозова, Г. Коцурак, А. Калашнюк, Л. Димінська), про сільське ремесло в роки голодоморів ХХ ст. (О. Павленко).

Ряд актуальних доповідей виголосили учасники етнологічної секції: Т. Колотило, В. Щегельський (м. Кам'янець-Подільський) “Сучасні етнологічні вивчення Поділля”, С. Дровозюк “Народна культура Поділля у 20–30-і роки ХХ ст.”, Л. Мельничук “Народні промисли Поділля: сучасний стан дослідження проблеми”, С. Трухманова “Етносоціальні особливості складу міського населення Поділля у 20-і роки ХХ ст.”, М. Верхова “До проблеми самоідентифікації українців”, В. Косаківський, Є. Косаківська “Етнографічний музей та рукописні фонди Народознавчого центру Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського”, Л. Єгурнова “Подільське містечко як явище культури”, В. Вовкодав “Генеалогічне дерево мого роду” та ін.

Проблему “Традиційна культура Поділля як джерело національного виховання” висвітлили у своїх доповідях та виступах Л. Морозова (“Формування та розвиток етносоціальної культури молоді”), Т. Нечипоренко (“Народна гра в етнопедagogічних традиціях українців”), С. Творун (“Відтворення та показ автентичних обрядів на сцені та з допомогою кіно і телебачення”), О. Самоєнко (“Роль училища ВДПУ ім. Михайла Коцюбинського у формуванні національної гідності, патріотизму та громадянських почуттів студентів”). Досвідом викладання та виховання студентів, учнів поділилися Н. Лисюк, Н. Василенко, Г. Драч, Т. Сорока, Н. Гончарук (м. Іллінці), Л. Ситник (м. Гнівань), О. Шевчук, Л. Пономарьова, Г. Стеблецька.

Цікаві практичні заняття в майстер-класах провели: з писанкарства – члени НСНМУ (Національної спілки народних майстрів України) М. Верхова, О. Городинська; витинанки – член НСНМУ з Могилева-Подільського М. Гоцуляк; народної іграшки – Н. Жмуд; бісеру – В. Єрмакова; розпису на склі – В. Косаківський; фітодизайну – О. Котловий; народної гри – Т. Нечипоренко; гончарства – член НСНМУ Л. Філінська.

Під час конференції відбулися презентації книг “Народні майстри Вінниччини: Короткий довідник” (автори Т. Цвігун, В. Сторожук, Ф. Панчук, В. Титаренко, Є. Чугунова), “Олексій Луцишин: спомин про Майстра” (автор Л. Мельничук). Т. Цвігун також поінформувала присутніх про видання Обласним центром народної творчості кольорової газети “Світлиця” (з’явилося три перших числа) за форматом всеукраїнського фольклорно-етнографічного часопису “Народознавство”.

У підсумках конференції було відзначено велику роль у дослідженні народної традиційної культури Поділля багатьох академічних інституцій, університетів, інших закладів освіти, музеїв, але найперше – Народознавчого центру Вінницького державного педагогічного університету (керівник Л. Мельничук) та Вінницького обласного центру народної творчості (директор Т. Цвігун). Учасники міжнародної конференції зійшлися на тому, що багатюща народна скарбниця Поділля потребує інтенсивнішого пізнання, а здобутки такого вивчення та зібрані матеріали мають систематично публікуватися окремими виданнями, ширше популяризуватися у періодиці.

м. Вінниця

ІМФЕ